

MISTER MUS
PRESENTEERT:

Vogelzang

Zingen om in de smaak te vallen en bang te maken!

Vogelbescherming Nederland organiseert de Tuinvogeltelling voor Scholen. Leer de vogels rondom je school kennen, tel hoeveel er zijn en doe mee aan belangrijk onderzoek naar vogels! Dit werkblad is onderdeel van een reeks werkbladen over vogels rondom school. Kijk op www.tuinvogeltelling.nl/scholen voor alle werkbladen en informatie over de Tuinvogeltelling voor Scholen.

40&54
kerndoel

De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren te onderscheiden en te benoemen en leren hoe ze functioneren in hun omgeving. De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

voor de leerkracht

Instructie

Je kent de programma's vast wel! The Voice of Holland en X-Factor. Hoe beter je zingt des te verder je in de wedstrijd komt. Bij vogels werkt dat hetzelfde. Hierbij zingen de mannetjes het hoogste lied om in de lente indruk op de vrouwtjes te maken. Met dit werkblad leren jullie van verschillende vogelsoorten de zang.

10 leuke vogelgeluiden:

1. zanglijster	6. grutto
2. koolmees	7. bosuil
3. wielewaal	8. eend
4. tjiftjaf	9. huismus
5. koekoek	10. kraai

Doel:

De leerlingen kunnen het onderscheid maken tussen verschillende vogels door te luisteren naar zang. Hierdoor worden zij zich bewuster van hun omgeving. Ze weten waarom vogels zingen en welke functies vogelzang heeft. Ook leuk als muziekles!

Tijd: 2 lesuren.

Vorbereiding & benodigdheden:

- Vogelgids;
- Opzoeken sketch van Bert Visser (Peterson's Vogelgids);
- Vogelgeluiden: zijn te vinden op www.vogelbescherming.nl/vogelgids;
- Pen en papier;
- Bord;
- Kleurpotloden;
- Activeer de voorkennis.

Vorbereiding opdracht 2

Opdracht 1: De leerlingen maken kennis met vogelzang d.m.v geluiden van een CD of vogelgeluiden via www.vogelbescherming.nl. Maak een top 10 van vogelsoorten die in de omgeving te zien zijn.

Opdracht 2: Het nadoen van vogelgeluiden kan behoorlijk grappig zijn. Maar de leerlingen zullen dit in eerste instantie vreemd of gênant vinden om te doen. Probeer zelf (de leerkracht) om een vogelgeluid na te doen. Gebruik hiervoor een vogelgids waar de geluiden beschreven worden. Dit is leuk als drempelverlagende actie. Wanneer je minder binding met vogels hebt kun je ook de sketch van Bert Visser laten zien (Peterson's Vogelgids), waar hij zelf vogelgeluiden nadoet. Het kan leerlingen helpen over hun eventuele gêne heen te komen. Verdeel de klas in groepjes van 2 of 3. Houdt een tussentijdse evaluatie op het schoolplein van opdracht 2.

Achtergrond informatie

Mensen praten om elkaar dingen te vertellen. Je deelt geheimen met elkaar, laat weten wanneer je iets niet leuk vindt of zegt tegen je vader of moeder dat je naar een vriend of vriendin gaat. Ook vogels zingen om elkaar dingen te vertellen. De belangrijkste redenen zijn:

- **Territorium verdedigen:** Laten weten dat het jouw plek is en indruk maken op een partner;
- **Een partner vinden:** 1) flirten met elkaar, het mannetje probeert indruk te maken op het vrouwtje; 2) de balts en 3) het samen zijn (zacht fluisteren).
- **Alarmroep:** Ze laten hun soortgenoten weten dat er een roofdier in de buurt is.
- **Contactroep:** Vogels die in groepen leven gebruiken dit om contact te houden met de jongen of partner of andere groepsgenoten, bijvoorbeeld mussen.
- **Vluchtroep:** Trekvogels roepen naar elkaar tijdens het vliegen om bij elkaar te blijven. Soms hoor je in het voor- en najaar ganzen roepen.

Territorium: Mijn eten!

Soms is het voor vogels lastig om voedsel te vinden. Zij moeten vliegen, lopen en tussen de bladeren zoeken om aan eten te komen. Daarom hebben sommige vogels een eigen plek die zij verdedigen, dit heet een territorium. Ze laten weten dat dit gebied van hen is door op vaste plekken heel luid te zingen. Zo laten ze soortgenoten weten dat ze niet welkom zijn om in dat gebied eten te gaan zoeken.

man huismus

Territorium: mijn leefgebied!

In de paartijd is het belangrijk om een goede plek te hebben om een nest te bouwen. Wanneer een vogelpaar een geschikte plek heeft gevonden verdedigt het mannetje dit.

Zangtijd

De meeste vogels hoor je in de lente zingen. Vooral wanneer de zon op komt zingen de vogels uit volle borst. Ze zingen dat dit hun territorium is of om vrouwtjes aan te trekken. Later op de dag hoor je ze ook maar minder vaak. Wanneer het avond begint te worden kun je vaak ook nog vogels horen zingen. Zie en hoor jij ook wel eens die merel in de boom of het dak?

TIP: Bestel via de webshop van Vogelbescherming Nederland de CD Vogels "Huis, Tuin en Park" (€10,95)*. Hierop staan de geluiden van de 40 meest voorkomende vogels uit deze gebieden. Wel zo gemakkelijk. Heb je meer houvast nodig, dan kun je ook de DVD "Vogels rondom huis" (€27,95)* gebruiken en de echte enthousiasteling is er ook de iIdentify "Europese vogels" (€54,95)*. Deze is speciaal voor digitale audiospeler, iPod of MP3-speler. *Prijswijzigingen voorbehouden

Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is

Iedere vogel maakt geluid om contact te maken met soortgenoten. Eenden snateren en oievaars klepperen met hun snavels. Sommige vogels imiteren de geluiden van andere vogels. Sommige spreeuwen op het station doen het fluitje van de conducteur en zelfs ringtones na. Weer andere vogelsoorten kunnen echt mooi zingen. De beste zangers zijn de zanglijster en de nachtegaal. We zeggen daarom ook van iemand die goed kan zingen dat hij 'zingt als een nachtegaal'. Een oudere nachtegaal kan meer dan 400 melodietjes zingen! De huismus en de zwarte kraai zijn ook zangvogels, maar bij X-Factor zullen ze in de eerste ronde afvallen!

Tip: Print de werkbladen uit in zwart-wit, zo bespaar je inkt, dus beter voor het milieu en de portemonnee!

Aanvullende acties

- Lekker met de kinderen naar buiten! Om het verschil tussen ochtend en middag te ervaren kun je op één dag twee kleine wandelingen door een park maken. De beste tijd is in maart, april en mei. Het park hoeft niet heel groot te zijn, als er maar wat vogels aanwezig zijn. De kinderen moeten redelijk stil blijven zodat ze de vogels niet verstoren. Horen jullie het verschil tussen de twee tijden? Hoeveel soorten geluiden hoorde je? Geef iedere wandeling een cijfer als het om geluidsniveau gaat.
- Je vertelt aan de leerlingen waarom vogels zingen. Gebruik hiervoor de achtergrondinformatie. Laat ze een tekening maken over één van de functies van het zingen. Laat ze zelf kiezen welke van de onderdelen van zang ze nemen. Door deze opdracht worden ze zich bewust waarvoor vogels zingen.
- Jullie gaan je verder in de vogels verdiepen, want vogels worden ook verliefd! Probeer elkaar 'het hof te maken', dus te versieren. Of: er is gevaar! Een roofvogel vliegt over. Zijn er roofvogels gekozen? Laat deze rondlopen! (Aanvulling op opdracht 2)

kraai

Evaluatie

De leerlingen weten nu de grote verschillen in zang te onderscheiden. Na een paar dagen kun je nog eens vragen of ze vogelgeluiden herkend hebben in hun omgeving. Wanneer dit zo is, is het doel behaald.

Wist je dat...

- ... bepaalde vogels naar hun roep zijn vernoemd? Bijvoorbeeld de tjiftjaf, karekiet en koekoek.
- Met een moeilijk woord heet dat: onomatopée.
- ... vogels aan een stuk door kunnen zingen? Zangvogels hebben een ander strottenhoofd waardoor ze niet tussen het zingen adem hoeven halen. Het strottenhoofd bij een zangvogel heet de syrinx.

TIP: Het is leuk om een blinddoek te gebruiken. Een leuke variatie is om maar een deel van de kinderen een blinddoek om te doen. Zo is het verschil van gebruik van de zintuigen goed te zien en evalueren. Doe dit alleen wanneer er geen speelgoed op het schoolplein ligt.

Opdracht 1

Lekker luisteren!

Ken jij al wat vogelgeluiden? Eerst oefenen jullie het herkennen van vogels. Kies 10 vogels uit.

- Luister eerst een paar minuten naar een vogelsoort (via internet of CD);
- Bij de tweede keer gaan jullie de zang beschrijven. Is het schel hoog of laag, schel of heel zacht. Gebruik het leerlingenwerkblad als je het moeilijk vindt. Hoor je veel herhalingen of is het heel afwisselend? Kun je een ezelsbruggetje van de zang maken?;
- Wat viel je het meeste op? Schrijf dit op papier.

Wist je dat...

- ... er dialecten bestaan? De vink zingt overal anders. Verwarrend hè!?
- ... spechten communiceren via het roffelen op de stam.
- ... wij niet alle tonen kunnen horen die vogels zingen? Deze zijn te hoog om te horen.
- ... sommige vogels twee klanken tegelijk kunnen maken?

koekoek

Opdracht 2

Zingen!

Jullie kennen nu een aantal vogelgeluiden. Het nadoen van vogelgeluiden kan behoorlijk grappig zijn.

- Jullie zijn in groepjes van 2 of 3 verdeeld;
- Ieder groepje kiest een vogel en gaat het vogelgeluid nadoen.
- Oefen het geluid van de vogel die jullie gekozen hebben;
- Wanneer jullie het geluid kunnen maken en onthouden, gaan jullie naar buiten;
- Loop buiten rond, door elkaar heen.
- Kunnen jullie elkaar vinden op geluid?

Bespreek op het plein hoe het ging. Konden jullie elkaar makkelijk vinden?

OEHOE

TJIFTJAF

GRUTTO

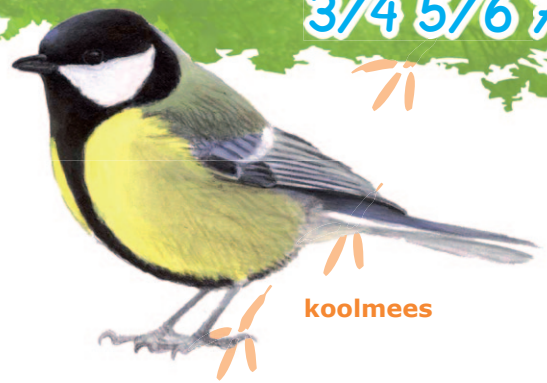
KIEVIT

KOEKOEK

Opdracht 1

Lekker luisteren!

Om je te helpen bij het beschrijven van de vogelgeluiden is hier een korte lijst van een aantal vogels en hun gezang. In de tabel staan ezelsbruggetjes van vogelzang.

koolmees

Vogelsoort	Beschrijving van de zang
Winterkoning:	Heeft in zijn schetterliedje altijd een kort "terrrr" stukje dat klinkt als een wekkertje!
Koolmees:	Klinkt als een fietspomp tie-(hoog) tie-(hoog) fuuu(laag).
Tjiftjaf:	Roept zijn eigen naam (tjiftjaf- tjiftjaf).
Wielewaal:	Klinkt als een vrolijk Dudejoo-oo.
Fitis:	Lijkt op een zeurende persoon. Een toonladdertje: de zang gaat van hoog naar laag.
Kraai:	Is ook een zangvogel! Hij maakt een hard gekrass (kra-kra).
Boomklever:	Als twee knickers die tegen elkaar komen.

winterkoning

Maak gebruik van deze woorden als je het beschrijven moeilijk vindt.

Hard	Zacht
Hoog	Laag
Snel	Langzaam
Helder	Scherp
Tikkend	Langere tonen

